

דגל מחנה אפרים

מתורתו של רבינו משה חיים אפרים מסדילקאב זי"ע

דגל הפרשה

מאמר עפ"י דברי רבינו בפרשה

דגל המעשה

מעשי חסידים מפלאות רבינו

יעשה שם חור יכנסו המים ויטביעו את האונייה, אך הנוסע בשלו, אומר, כי אם זה מה שיקרה הרי שהוא יסגור את החלון, אך עדיין רוצה הוא לנסות. אם לא מבינים בטוב אז אין ברירה, ורב החובל מורה לכלוא את האיש במקום בו לא יוכל להזיק ולא יהיה סכנה, אך הנוסע זועק בקול, אומר, כי אין זה צדק, הוא שילם במיטב כספו על חדרו, וזכותו לעשות בו מה שהוא רוצה, 'אין זה עניינכם מה שאני עושה בחדרי', הוא קורא בקול.

מובן שטענתו של אותו אדם משוללת כל יסוד, אין בזכותו לעשות בחדרו כרצונו, שהרי תוצאות מעשיו לא ישפיעו רק עליו, אלא על כל נוסעי האונייה שיהיו בסכנת טביעה.

עם ישראל אינו אוסף אנשים שכל המחבר ביניהם הוא שקיבלו עליהם עול תורה ומצוות, אלא עם אחד שקיבל את התורה בהר סיני כאיש אחד בלב אחד, כל אחד משלים את השני בחלקו בהתחייבותם המשותפת למלא את העולם הגשמי באור האלוקות, להעלותו ממדרגה למדרגה, ואין ביכולתו של היחיד להימנע מכך בטענה שזהו עניינו הפרטי ואין לאחרים להתערב, כי משפיע הוא על כל עבודתם ופוגע בכלל.

רבינו מביא משל זה המובא במדרש [ויקרא רבה ד, ו] בפרשתנו, כה דבריו: **עוד ירמוז דרך מוסר השכל: על דרך מאמרם ז"ל** (קידושין מ:). **לעולם יראה אדם עצמו כאלו כל העולם כולו חציו זכאי וחציו חייב, עשה מצוה אחת, אשריו, שהכריע את עצמו ואת כל העולם לכף זכות, עשה עבירה אחת וכו' ע"ש. עוד ענין אחר לעורר על זה, כי ידוע שכל העולם כולו בכלל הוא אדם שלם, ובפרטות יש עיני העדה, ראשי העדה, רגלי העדה, וכן שאר בחינות, ובכללם הוא פרצוף שלם, ולכן כל שלימות העולם תלוי באיש אחד, כשפוגם ח"ו אזי פוגם בשלימות העולם, ונתפשט הנגע מחציו בכלו, כדאיתא משל במדרש (ויקרא רבה ד, ו) באחד שעשה נקב באונייה, ושאלו אותו: למה אתה עושה זה, והשיב: תחתי ובמקומי אני נוקב, והתחילו לצחק בו, כן הוא הדבר גם כן בכללות נשמות של ישראל, האחוזים בשורש אחד, כל אחד לפי בחינתו, וכל אחד ואחד תלוי בו שלימות העולם כולו. וזה יש לומר שמרמז הפסוק, שני הדרכים האלו שצריך כל אדם להשים לפניו תמיד, והיינו 'איש אחד', שכל העולם כולו הוא רק איש אחד, כנ"ל בכללות אדם שלם, 'איש אחד למטה', היינו שאיש אחד יכול להכריע ולהטות את כל העולם כולו לכף זכות או להיפוך ח"ו, וכל שלימות העולם תלוי בו.**

מאז ומעולם חיפשו להם בני האדם את הדרך בה יוכלו להלך במים ולעבור אל האדמה אשר בצד השני, לחבר את כל הארצות להיות אחד, להעביר מיבשה ליבשה סחורות ודברים חדשים שאינם קיימים במקומם. ואם בתחילה היו עושים את דרכם ברפסודות וסירות קטנות, שהלא איך יוכלו המים לשאת כובד גדול, הרי שברבות הימים גדלו להם האפשרויות, בדמות אוניות גדולות מרווחות ומפוארות, אשר מסוגלים לשאת עליהם המון אדם ומטען רב למאוד.

נפנה עתה אל הקורה בנסיעה אחת מני רבות באונייה חדישה ומפוארת, הנוסעים עולים בניחותא אל האונייה, מתמקמים בחדריהם בוחנים את סביבותיהם, נסיעה ארוכה ביותר צפויה לפנייהם, ומוטב לפתור את הבעיות העלולות להתעורר כעת, מאשר כשיהיו בלב ים, על הסיפון כבר נראים אנשים המסתכלים אל הנוף, מביעים את דעתם על כיוון הנסיעה הצפוי, חברויות חדשות נרקמות, בכל זאת יבלו כאן מספר שבועות, וטובים חברים קרובים להפגיג את הבדידות.

בגשר הפיקוד ניצב לו רב החובל, מתייעץ עם סגנו, יחד הם מעיינים במפות גדולות, בוחנים את נתיבי הנסיעה המומלצים, ומסמנים את הסכנות שצריך להיערך לקראתם, לאחר שכל התוכניות סודרו, מורה רב החובל למלחים להתארגן להפלגתה של האונייה, צפירות קצרות נשמעות, ארובת הקיטור מתחילה להעלות עשן, והגשר ששימש לעליית הנוסעים מנותק, האות ניתן והאונייה מפליגה בקו ישר, יוצאת מן הנמל, משאירה אחריה שובל לבן.

רב החובל עומד על משמרתו, מפקח על כל העניינים, לפתע מגיע אחד המלחים בריצה, מתנשף כולו, ואומר: זה עתה עברתי באחד המסדרונות של מגורי הנוסעים, והבחנתי באדם העומד בחדרו ומנסר את דופן האונייה, רב החובל שומע ברצינות את הדברים, ומורה לכמה מלחים גברתנים לרוץ לתפוס את האיש, לפני שיספיק לפגוע ולחורר את האונייה.

כעבור כמה דקות חוזרים המלחים עם האיש ומביאים אותו אל רב החובל, שדורש לדעת מפני מה מנסה הוא לפגוע באונייה ולגרור לטביעתה, כשהוא עצמו במעמקיה, הנוסע משיב בתמימות, כי אין לו שום כוונה לפגוע באונייה, וכל רצונו הוא רק לבנות לחדרו חלון, 'כל כך חנוק שם, אני חייב לאוורר', הוא מנמק.

תחילה מנסה רב החובל להסביר לו בעדינות כי מעבר לקיר חדרו אין אוויר כי אם מים, ואם

הלימוד בספר הק' "דגל מחנה אפרים" הוא סגולה לבנים טובים [בעל דמשק אליעזר בשם אביו האהבת ישראל בשם הר"ק מרוזין] ובלשון קדשו: "לערנען אין 'דגל' איז מסוגל צו גוטע קינדער". (ישח זקנים ח"ה עמ' מב)

עשיר אחד חשוך בניס גר באיזה כפר, והיה מצפה תמיד להתברך מפי צדיקים להפקד בדבר ישועה ורחמים. פעם שמע כי הרה"ק ר' פינחס מקאריץ זי"ע נוסע בעיירות הסמוכות, ובא אליו העשיר לבקש מאתו כי יעבור דרך כפרו ויתאכסן בביתו, בקוותו שעל ידי זה יזכה לברכת הרה"ק מקאריץ ויוושע על ידו. וימאן הרה"ק ר' פינחס לעבור דרך הכפר ההוא. הערים העשיר ופעל בסתר אצל המשמשים בעד מתת כסף, כי יעברו בלי ידיעתו של הרה"ק דרך הכפר ויעמדו ליד ביתו. עשו הגבאים כך, והטו את דרכם אל עבר הכפר ההוא, באמצע הדרך הבחין הרה"ק ר' פינחס בערמתם והתחיל לצעוק עליהם, 'הלא אין זו הדרך הנכונה למחוז חפציו, אבל הגבאים לא שמעו לקולו ועשו את דרכם הלאה לכפר ההוא אשר גר בו העשיר. כאשר העמידו המרכבה לפני ביתו של העשיר, ירד הרה"ק ר' פינחס לנוח מעט בבית העשיר, אז באו לפניו העשיר ואשתו ויבכו ויתחנו לו, כי יעורר רחמים עליהם שיפקדו בזרע של קיימא, שאל אותם הרה"ק ר' פינחס, היש מקוה בכאן, כן, השיב העשיר. אם כה, אמר הרה"ק ר' פינחס, רוצה אנכי ללכת לטבול במקוה. אמנם, כאשר אך הציג הרה"ק ר' פינחס כף רגלו במקוה חזר ועלה. המשמשים השתוממו על זה הרבה, מה טעם חזר בו הרה"ק מכוונתו, אבל לא הרהיבו עוז בנפשם לשאלו על זה.

עם שובו אל בית העשיר שאל הרה"ק מקאריץ את העשיר, מי מהצדיקים התארח בביתכם לאחרונה, השיב העשיר: הרב מסדילקאב היה כאן בשבוע שעבר. טוב אמר הרה"ק ר' פינחס, הצדיק הזה כבר פעל בברכתו שתהיו נפקדים בזרע של קיימא ואין אתם צריכים עוד לברכתי ועתירת. (מתוך הספר רבי פינחס מקאריץ עמ' 22 לר' מתתיהו יחזקאל גוטמן).

תשו"ח לנכד רבינו הרה"ג ר' אריה וואהל שליט"א שהפנינו למראה מקום זה

(י) **חידה ליחדך! אגרת לחסיד!** / הרב אריה קליין שליט"א ר"מ בישיבת תורת אברהם [מתוך עיון במשנתו הטחורה של רבנו הדגל מחנה אפרים פרשת שלח ד"ה איש אחד, או יאמר] חידה היתה לך תמיד החסידות, מפליאה היתה לך דמותו הטמירה של מייסדה. פתגם הלל: "ולא עם הארץ חסיד" נר לרגלה ואור לנתיבותיה, וכך גם חזית את מאוריה וחסידיו עליוניה, מורמים מעם, גאוני ארץ, מלאכי אדם, שהיו נהירין להם שבילי אוריתא, כאשר יכל התורה כולה' כפשוטו ממש, מונח אצלם בכיסם וממשמשין בה ללא הרף, עד שהיה הגיון לבם אחוזו שרעפי קודש יום וליל ביחודים עליליים. אלה הם רועי החסידות ובלתם אין.

לאחר החזיון הנורא הזה, היית מצפה שבהעמק חקר ובסקידה בספרי החסידות, תבוא איזו רוח סערה ותרום את גופך, רוחך ונשמתך, או לחילופין, תבוא איזו אש גדולה, מן הצפון בחלק הצדיקים, ותבעירם בלהטה של שקידה והתמדה במושגי אותם רועי ישראל, לא ימינה ולא שמאלה, לא קדימה ולא אחורה, יואני קרבת אלקים לי טוב, 'שבתי בבית ה' כל ימי חיי, 'כלי - לרבות הלילות, והכל בהשראת שגב קדושתו של מרן אור שבעת הימים הבעש"ט הק' זכותו תגן עלינו.

אך לפתע יגלו עיניך, את אותו בעל שם טוב מסב בחבורת אכרים נבערי דעת, מפליא את צפצוף הילדון, מעלה על נס את בורותם של התמימים, ואת אמונתם הפשוטה, מחזק את היום תהילים' ואת שיעור העין יעקב, משיק כוסית לחיים, ופוצח בשיר עליו, ומריק מפיו מלוא-הברכות על ראשי עם קודש, נודד מעיירה אחת לרעותה, נושק לסנדלרים ומחבק לשואבי-המים, והנך תמה ומשתומם, 'הזאת נעמי?! איה הדבקות העזה כל כך, להיכן נעלם אותו 'יחידה ליחדך' שאפיין את הבעש"ט הק' בהלכו על הגשר בין קוסוב, קיטוב וויזניצא?

עם הבעש"ט הק' עצמו קשה לקבוע 'פגישת', אבל אולי דרך הנכד, לך תדע... אומר הדגל: **"כי האדם הרוצה לעבוד ה' באמת, צריך שיהיה לו שתי בחינות, אחת, יחוד המעשה, דהיינו כאילו רק הוא לבדו בעולם, וכן הקב"ה מגלה אליו בלי לבושין... ויש עוד בחינה אחרת לעובד ה', שצריך לכלול את עצמו עם כל הנבראים, משלשול קטן עד ראם אשר בלבנון, וכמאמר דוד המלך עליו השלום, הללו את ה' מן השמים וכו' הללו את ה' מן**

הארץ וכו', וכן צריך לחבר עצמו עם כל הנשמות, כידוע מאדוני אבי זקני זללה"ה, ולכלול עצמו עמהם והם עמו... והוא שמרמז הפסוק שני הבחינות אלו שצריכים להיות בעובד ה'. 'זהו 'שלח לך אנשים', תרגום של 'ויפשוט', 'וישלח', 'זהו יש לומר שתפשיט ותסיר ממך כל האנושיות, ויתורו את ארץ כנען', היינו שלא תשאיר לך רק מה שצריך לחיבור השכינה כביכול, ולזה

צריך קירוב ורבו אנשים וכו', וזהו הכפל שני פעמים, 'איש אחד למטה אבותיו תשלחו', פירוש על ידי זה תרים הכל, ותטה אותם לבחינת מוחין, שהם בחינת אבות, והבן, ויש בזה התעוררות להבין בבחינת התפשטות הגשמיות בשעת תפלה, וה' יהיה עמנו להיות אנחנו וצאצאינו מן העובדים ה' באמת', עכ"ל בקיצור.

כשהמטרה היא לעשות נחת רוח לבורא כל עולמים, כשהמצפן הוא **"חיבור השכינה"** אז הבלתי אפשרי הופך לאפשרי, **"הלבדו בעולם"** הופך ל**"לחבר עצמו"**, **"הלבושין"** הופכים ל**"בלי לבושין"**, היחוד הנפלא והקשר העצום בו התחבר לרבש"ע הולך ומתעצם הולך ומתרחב, עוד ועוד נפשות ויצורים נצמדים אל קשר זה, הם אינם מנתקים כלל וכלל מעולם היחוד, אדרבה, אי אפשר בלעדיהם.

בלי **"קירוב וריבוי אנשים"** - אומר הדגל - חטאת למטרה. זה כמו לצבוע את כל העולם בצבע אחד... שה' ישמור. רק ע"י ריבוי האנשים וקירובים את השורש, רק כך מתגלה ה' יתברך בכל אחד ובכל פרט מפרטי הבריאה, וכך הם חוברים יחד ליחוד אחד יחיד ומיוחד, ומגלים מבט אחר ואמיתי לעולם השפל, בו הבריאה כולה, על גוניה וצבעיה הרבים, כמו מכריזה "אין עוד מלבדו!" **"יש בזה התעוררות להבין בבחינת התפשטות הגשמיות בשעת התפילה"...** כל זה כהמשך לשקידה העצומה בכל חלקי התורה, והחתיירה הבלתי מתפשרת להיות מסגל עובדי ה' הנעלים ביותר שבדור על גדיהם וסיגיהם, כי הרי כשמה כן היא החסידות - 'לפנים משורת הדין'. אינני יודע אחא, אם פתור נפתרה לך החידה לגמרי, אך יותר מן הפתור אחד בודאי שיש בדבריו הקדושים, ולך אשר 'אידישע קאפי' לך, בין והתבונן בדברים. נסיים בברכה המפתיעה ה"שמורה" להוגי הספר הקדוש הזה [ראה בכותרת] **"וה' יהיה עמנו להיות אנחנו וצאצאינו מן העובדים ה' באמת"**, אכ"י"ר.

דגל האבות

מאמר מרבינו על פרקי אבות

רבי חנינא בן חכניאי אומר, הנעור בלילה והמהלך בדרך יחידי ומפנה לבו לבטלה הרי זה מתחייב בנפשו (פרק ג' משנה ד')

ויש לבאר כי יום הוא מדת החסד ומדת הצדיקים, ולילה הוא בחינת הגבורה והרשעים, אשר במחשך מעשיהם, או אנשי החומר העוסקים בחשכיות ועכירות הגשמיות, ומהראוי היה שיהיה ויהי ערב ויהי בוקר יום אחד (בראשית א' ה'), היינו שיתאחדו ויתחברו זה בזה אנשי החומר עם אנשי הצורה, כי בוקר הוא בחינת חסד ומדות הצדיקים, כמו הבוקר אור (בראשית מ"ד ג'), וערב הוא בחינת אנשי החומר כנ"ל, יהיה הכל אחדות אחד, כדאיתא במדרש (בראשית רבה ב' ה'), ברא צדיקים ברא רשעים ואיני יודע באיזה מהם חפץ ה' יותר, כי כתיב וירא אלקים את האור כי טוב (בראשית א' ד'), הוי אומר במעשיהם של צדיקים חפץ ה' יותר, שהם בחינת אור, ומבואר בשם אדוני אבי זקני זללה"ה שנעשו הרשעים כסא אל הצדיקים, ולפי דרכינו נעשו אנשי החומר כסא לאנשי הצורה כנ"ל.

וזהו שאמר התנא הקדוש בצחות לשונו מוסר השכל, 'הנעור בלילה', היינו כמו 'וינער' (שמות י"ד כ"ז), פירש רש"י כאדם המנער את הקדירה ממטה למעלה, והוא פירוש 'הנעור', היינו שמערב עצמו, 'בלילה' פירוש לאנשי החומר או לרשעים שהם בחינת לילה, להם דווקא הוא מקרב עצמו, ואינו מקרב עצמו כלל אל אנשי החסד והצורה.

'והמהלך בדרך יחידי', היינו כי הנחש הולך יחידי (בראשית רבה צ"ט י"א), והנחש אמר לאדם ולחוח כידוע, ושורש הדברים הוא כי הקב"ה צוה לאדם הראשון 'ומעך הדעת טוב ורע לא תאכל ממנו' (בראשית ב' י"ז), בודאי היה בציווי זה כל התורה כולה, רמ"ח מצות עשה ושס"ה מצות לא תעשה, כדי לקיים נפשו בנצחיות, אשר עשה האדם וחי לעולם, והנחש דבר סרה על הקב"ה עשה זה לטובת עצמו ולא לטובת האדם, כמו שכתוב בפסוק (בראשית ג' ה') ונפקחו עיניכם והייתם כאלקים, ועשה זאת לרעה ח"ו לאדם ולחוח, כדי שלא יהיו כאלקים, כי באמת הוא להיפוך, אם היה נשמר מזה שלא לסור ממצות ה' היה כאלקים, כי צדיק מושל ביראת אלקים (שמואל ב' כ"ג ג'), הקב"ה גוזר וצדיק מבטלו (מועד קטן ט"ז:), וכן לעתיד יהיו הצדיקים דומים לבוראם, כדאיתא במדרש (בראשית רבה ע"ז א') על פסוק (בראשית ל"ב כ"ה) ויותר יעקב לבדו, מה הקב"ה פוקד עקרות ומחיה מתים ורופא חולים, כך הצדיקים ג"כ כן. וכשסר ממצות ה' בזה נעשה היפוך מזה. וזה יש לומר הפירוש 'המהלך בדרך יחידי', היינו שהולך בדרך הנחש, שהוא תמיד יחיד, כי החסידים ואנשי הצורה שבדור המה החיות והנשמה של אנשי החומר, וכל ציווים ואזהרתם כדי לעשות האדם וחי בהם לעולם שכולו ארוך, חיים הנצחיים, ומי שמנער עצמו בתערובות ושיתוף עם אנשי החומר לבד ומתרחק מן אנשי הצורה, נופל במדריגה יותר לעשות מעשה נחש, באומרו שכל מעשיהם ואזהרתם הם לרעה להם, והם רוצים להגדיל עצמם ולהשפיל אותם, והאמת הוא במדת הראשיות כנ"ל, אשר להם כח הממשלה ומשפט המלוכה, ואנשי החומר יהיו נכנעים, כמו הגבורות הצריכים להכניע לחסדים כנ"ל, או במדת הצדקה ושאר אזהרתם לטוב להם, והוא מהפך כמו מעשה נחש, אשר אמר והייתם כאלקים, וזהו 'המהלך בדרך יחידי', היינו בדרך של נחש ההולך יחידי כנ"ל.

ומפנה לבו לבטלה', הוא ששמעתי מן אדוני אבי זקני זללה"ה כי המלך הוא הלב של כל ישראל, כמו שאמר שמואל (שמואל א' ט"ז ב') איך אלך ושמע שאול והרגני, והיה ירא עצמו על ההליכה, כי ישמע שאול, לשון הבנה, כי הוא עדיין מלך קודם משיחת דוד, ולכך ישמע ויבין, כמו הלב שומע ומבין, 'ויהרגני', אבל לא על החזרה, כי בחזרה יהיה כבר דוד מלך, והבן. העולה מזה כי המלך הוא לב של ישראל, וכן בכל דור ודור, מאן מלכי רבנן, והם לב ישראל, וכל אנשי הצורה הם לבם של ישראל, וזהו 'ומפנה לבו לבטלה' כי התלמיד חכם הוא ממש לבו וחיותו, והוא מפנה ומסיר אותו ממנו ומהעולם חלילה, וזהו גורם בטלה חלילה והבן, בוודאי הרי זה מתחייב בנפשו. [פרשת צו ד"ה ועל פי זה]